

Stiftelsen Upplandsmuseets verksamhetsår 1959—1960

Museistiftelsens huvudmän

Stiftelsen Upplandsmuseets huvudmän äro Uppsala läns landsting, Uppsala stad, Stockholms läns landsting och Upplands fornminnesförening. Stadgar för museistiftelsen, uppgjorda i samråd med Riksantikvarieämbetet, ha godkänts och antagits av samtliga huvudmän. Enligt stadgarna skall stiftelsens angelägenheter handhavas av en styrelse, sammansatt av representanter för huvudmännen, samt ett nära samarbete upprätthållas mellan Upplands fornminnesförening och Stiftelsen Upplandsmuseet.

Museistiftelsens styrelse

Museistiftelsens styrelse har följande sammansättning:

Valda av *Uppsala läns landsting*: landstingsman A. E. Elmroth, Tierp, och riksdagsman Edvin Jacobsson, Tobo. Ersättare: landstingsman S. Eriksson, Tierp, och landstingsman Gunnar Hübinette, Hjälsaby.

Valda av *Uppsala stad*: fil. lic. Bo Bennich-Björkman och direktör Eric Wolrath. Ersättare: stabskonsulent P. A. Landahl och disponent Bengt Andreasson.

Valda av *Stockholms läns landsting*: riksdagsman Martin Söderquist, Solna. Ersättare: rektor Martin Karlsson, Knutby.

Valda av *Upplands fornminnesförening*: förste arkivarie Manne Eriksson. Ersättare: notischef Ellis Edman.

Självskrivna ledamot, sekreterare och museiföreståndare: landsantikvarie Nils Sundquist. Stiftelsestyrelsens ordförande är hr Elmroth och vice ordförande hr Wolrath.

Arbetsutskott: ordföranden och sekreteraren samt hrr Wolrath och M. Eriksson.

Revisor, utsedd av *Uppsala stad*: typograf Erik Ljungberg. Ersättare: studiesekreterare Åke Norén.

Utsedd av *Uppsala läns landsting*: bankkamrer K. G. Edström, Uppsala. Ersättare: fru Margit Bescher, Enköping.

Årsanslag

För år 1959 respektive år 1960 har huvudmännen beviljat museistiftelsen ett årsanslag om kr. 87 000, fördelat i enlighet med de procenttal, som fastställts genom principuttalande i ingressen till museistiftelsens stadgar, dvs. för Uppsala stad 45 proc., för Uppsala läns landsting 40 proc., för Stockholms läns landsting 10 proc. samt för Upplands fornminnesförening 5 proc.

Museets iordningsställande och öppnande

Under förra hälften av år 1959 slutfördes arbetena med Upplandsmuseets inredning och uppställning i den för ändamålet restaurerade och i vissa delar ombyggda Akademikvarnen i Uppsala.

Museet öppnades lördagen 13 juni vid en högtidlighet för särskilt inbjudna, varvid ecklesiastikminister Ragnar Edenman förrättade invigningen. Beträffande museets uppställning m. m. hänvisas till beskrivning i årsboken *Uppland* 1959.

Stiftelsen Upplandsmuseet och Upplands fornminnesförening

Samarbetet mellan Stiftelsen Upplandsmuseet och Upplands fornminnesförening, som stadgarna förutsätter, regleras genom ett av båda parter godkänt avtal. Av detsamma framgår att fornminnesföreningen hos museistiftelsen deponerar sina kulturhistoriska samlingar. Föremål, donerade till Upplandsmuseet efter 13 juni 1959, tillhör Stiftelsen Upplandsmuseet, såvitt donator ej annat föreskriver. Av fornminnesföreningen genom dess museifond förvärvade föremål tillhöra Upplands fornminnesförening men deponeras hos Stiftelsen Upplandsmuseet. Jämlikt avtalet upplåter museistiftelsen i Upplandsmuseet kanslilokaler och tjänsterum för fornminnesföreningens befattningshavare.

Personal

Museets föreståndare är landsantikvarie Nils Sundquist, biträdande museiföreståndare amanuens Anna-Märta Berg och museiamanuens sedan 1 febr. 1960 fil. kand. Agneta Lindgren. Som arkeotekniker, vilken tjänst delats lika mellan Upplands fornminnesförening och Stiftelsen Upplandsmuseet, har tjänstgjort fil. kand. Ola Ehn med biträde av fil. stud. Lars Gezelius. Vaktmästare har varit herr Robert Thorsemar, expeditionsvakt-skrivbiträde fru Inga-Lisa Asplund och biljettförsäljerskor fruarna Anna Sennerfeldt och Hilda Odencrants.

Depositioner

Hos Stiftelsen Upplandsmuseet har Upplands fornminnesförening deponerat de av fornminnesföreningens inköpskommitté under verksamhetsåret gjorda nyförvärven. Vilka dessa föremål äro framgår av fornminnesföreningens verksamhetsberättelse.

I museet har vidare av herr Gösta Bergman, Uppsala, deponerats en s. k. brudbägare av tenn från 1700-talets slut eller 1800-talets början, vilken givaren påträffat som jordfynd i Sofielund, Kungsängen, Uppsala.

Gåvor

De gåvor, som under tiden 13 juni 1959 till 13 juni 1960 inkommit till Stiftelsen Upplandsmuseet, uppgå till omkring 425 nummer. Bland gåvorna märkes urnyckel av guld från 1836, tillverkad i Norrtälje av JOHAN LUDVIG KLINT, samt föremål av silver, såsom två teskedar från 1817 av uppsalamästaren OLOF BERGSTRÖM, matsked från 1824 av enköpingsmästaren JOHAN PETTER HÖRLING, matsked från 1831 av uppsalamästaren NILS WENDELIUS, bägare från 1842, med inskription, av uppsalamästaren A. F. HELLMAN, väskbygel från 1850 av enköpingsmästaren L. P. EDBORG, servettring från 1898, vilken tillhört Anders August Haglund, samt idrottspokal från Nordiska Spelen 1901. Vidare märkes ett tennfat av uppsalamästaren JOHAN ERIK SCHULT, verksam 1775–1820, och en brännvinsapparat av koppar med den 27 kannor stora pannan krönt 1836. Bland textilier märkes tretton uppländska ryor från 1700- och 1800-talen, märkdukar, en från 1700-talet och en från 1835, brudgumspånbok av siden med silkebroderier från 1700-talets slut eller 1800-talets början, två broderade tavlor i silke på siden från 1800-talets början, pärlbroderad kudde, två par korsstyngsbroderade brudgumshängslen, rock och väst tillhörande den svenska dräkten, ett flertal dräkter och dräktdetaljer från 1800-talets senare hälft, bindmössor samt ett antal handvävda bolstervar, varibland ett i hellinne med ränder i blått och rött. Ett antal möbler har kommit museet till del, såsom ett ståndskåp med blomstermålningar med årtalet 1786, hängskåp med dalainspirerad målning samt fyra fanerade s. k. fönsterbord från 1800-talets senare hälft. Till sist må nämnas ett antal föremål från skräddaremästare Oscar Kumlins verkstad och från Ahlquists gelbgjuteri, båda i Uppsala; borgarvärja; dosor av bandagat och brännförgylld koppar; glas och porslin från 1800-talets senare hälft samt leksaker i form av dockor med dockkläder samt pappersdockor med kläder från 1840-talet.

För museets räkning har den inventering av fisket i Roslagen, som påbörjades 1958 av f. d. folkskollärare Nils J. Nilsson, Uppsala, fortsatts, varvid ett stort antal fiskeredskap tillförts museet.

Inköp

Stiftelsen Upplandsmuseet har genom inköp förvärvat en oljemålning av David Roth, föreställande Akademikvarnen och Domkyrkan.

Verksamheten i museet

I museets Entréhall har i särskild monter för nyförvärv utställningar anordnats. Till julen 1959 restes på museigården en julgran, vars typ förekommit i Knivsta socken, och i Entréhallen utställdes en s. k. julstång, efter förlaga från Västerlövsta socken, samt julprydnader.

I Svenska Handelsbankens vestibul har museet utställt ett antal föremål, härrörande såväl från staden, bl. a. jordfynd från kv. Näktergalen och Lejonet, som från landskapet, såsom allmogetextilier, flätade korgar m. m.

Upplandsmuseet har demonstrerats för ett stort antal skolklasser och vid gruppbesök. Under ett antal onsdagskvällar har specialföredrag hållits med utgångspunkt från olika avdelningar inom museet. Följande föredrag har hållits:

1959

- 9 sept. amanuens Anna-Märta Berg: »Uppländsk folkkonst, friargåvor och friarseder.»
- 16 sept. fil. kand. Ola Ehn: »Målade inredningar, möbler och möbelmåleri hos den uppländska allmogen.»
- 23 sept. fil. kand. Lena Kastberg: »Seder och bruk i samband med fisket vid uppländskusten.»
- 30 sept. landsantikvarie Nils Sundquist: »Brand och brandberedskap i Uppsala i äldre tid.»
- 7 okt. direktör Bertel Tingström: »Något om Sveriges mynthistoria.»
- 14 okt. läroverksadjunkt Karin Alinder: »Runstaven.»
- 28 okt. fil. dr Arvid Hj. Ugglå: »Studentliv i äldre tiders Uppsala.»
- 4 nov. major Carl Söderberg: »Några glimtar ur Upplands regementes historia.»
- 11 nov. fil. kand. Lena Kastberg: »Matlagning, matvanor och bordsseder hos uppländsk allmoge.»

- 18 nov. major Werner Gyllencreutz: »Antikt tenn och dess vård.»
 25 nov. landsantikvarie Nils Sundquist: »Kyrkor, kapell och kloster i Uppsala under medeltiden och vasatiden.»
 2 dec. amanuens Anna-Märta Berg: »Uppländska slitryor och prydnadsryor.»
 9 dec. fil. kand Ola Ehn: »By och byväsen.»

1960

- 27 jan. amanuens Anna-Märta Berg: »Constance Andersson och hennes donation till Upplandsmuseet.»
 3 febr. landsantikvarie Nils Sundquist: »Från Carcer till Galgbacken. Hur rättvisa skipades i det äldre Uppsala.»
 10 febr. chefredaktör Ch. Pierre Backman: »Gammalt silver.»
 17 febr. fil. kand. Ola Ehn: »Näverplastik i Uppland.»
 24 febr. amanuens Agneta Lindgren: »Husbehovsbränningen.»
 27 mars direktör Bertel Tingström: »Svenska kopparmynt och plåtar.»
 9 mars fil. stud. Lars Gezelius: »Ett bruk som från Indien vi lärde — tobakens historia i Sverige.»
 16 mars fil. mag. Karin Alinder: »Uppländska sagor och sägner.»
 23 mars amanuens Anna-Märta Berg: »Halskläden och schaletter av siden.»
 30 mars landsantikvarie Nils Sundquist: »De gamla broarna och färjorna i Uppsala.»
 6 april chefredaktör Ch. Pierre Backman: »Antikt porslin.»
 13 april amanuens Agneta Lindgren: »Påskkäringar och påskfirande i Uppland.»
 20 april landsantikvarie Nils Sundquist: »Krogar och studentvärdshus i det äldre Uppsala.»
 27 april Konsert av Madrigalgruppen.
 4 maj fil. kand. Ola Ehn: »Dop-, bröllops- och begravningskonfekt.»
 11 maj Gluntsång. Magistern: fil. mag. Richard Ringmar, Glunten: fil. lic. Carl-Olof Jacobson. Ackompanjemang: fil. kand. Folke Bohlin. Kommentar: red. Carl Godin.

Under tiden april–juni 1960 har i museets takhall kaffe serverats måndagar och torsdagar. Vid de gruppbesök, som gjorts i museet av olika föreningar, med demonstration av samlingarna, har efter förhandsbeställning kaffe serverats.

Besöksfrekvens

Upplandsmuseet har under tiden 13 juni 1959–12 juni 1960 besökts av 24 273 personer, vilka fördela sig sålunda: enstaka betalande 13 735, gruppbesök 3 612, skolklasser 4 679, fri entré 2 247.

Biljettintäkter	kr. 17 580:—
Utgifter för vakthållning och biljettförsäljning	kr. 6 366:60
Netto	kr. 11 213:40
Inkomst på försäljning av vykort	kr. 186:70

Arkiv och bibliotek

Enligt avtalet mellan Upplands fornminnesförening och Stiftelsen Upplandsmuseet har Upplandsmuseet haft oinskränkt tillgång till fornminnesföreningens antikvariskt-topografiska arkiv och bibliotek. Stiftelsen Upplandsmuseet har förvärvat viss speciallitteratur. Museets arkivkollektion har under år 1959–1960 väsentligt utökats, särskilt genom omfattande fotograferingar av föremål i Upplandsmuseet.

Planering

Då ett viktigt problem för Upplandsmuseet alltjämt står olöst, nämligen tillgång till museitekniskt lämpliga magasinslokaler för de icke utställda samlingarna, har museistyrelsen övervägt på vilket sätt denna fråga skall kunna lösas. De magasinslokaler, som för närvarande hyras eller på annat sätt stå tillgängliga för museet, äro delar av Brantingsskolans skyddsrumsvåning, Elverkets gamla kontorslokaler, Kungsängsgatan 43, jordvåningen Ö. Ågatan 71, m. fl. Då det av praktiska skäl vore lämpligt att sammanföra samlingarna i ett enda ur förvaringssynpunkt lämpligt magasin, har museistyrelsen beslutat om en utredning rörande uppförande av ett specialmagasin för sekundärsamlingarna.